

Csend vala, felleg alól sem szállt fel az éjjeli hold

Kölcsey után szabadon... Novemberi észleléseinket akár epigrammaként is összefoglalhatnánk, csekély számuk okán – ám ahogy már megszokhattuk, ez nem az észlelőinken múlt, hanem az időjáráson.

Saját észlelőhelyem, Veszprém novemberi égi viszonyairól csak annyit, hogy röpké összegzés után hat olyan éjszakát sikerült találnom a hónap során, amikor minimum fél órán át lehetett csillagokat látni; ebből két éjszakán csak mintegy 30–40 percnyi ég adatott, a hónap összes többi éjszakája borult vagy/és ködös volt. A helyzet az ország más pontjain is csak csekély mértékben tért el ettől.

November 6-án este szép körülírt holdhaló volt Veszprémben, a rovatvezető felvétele

Nézzük azért végig, mik is történtek az utolsó őszi hónap során!

Kecsegtetően indult a november, már elsején reggel fényes melléknapok jelentek meg a rovatvezetőnél a veszprémi égen, majd a délelőtt során az átvonuló fátyolfelhőzeten fényes zenitkörüli ív és végül teljes melléknap-körív, rajta a 120 fokos melléknappokkal, de kis ideig ellen-nap is látszott. 5-én holdnyugta után, a kora hajnali égen állatövi fény mutatkozott Veszprémbe. Dabason Hegyi Imre a kora esti égen figyelt meg holdkoszorút ezen a napon. 6-án kora este Kósa-Kiss Attila nagyszalontai egén előbb bal, majd jobb oldali mellékhöld jelent meg. A

rovatvezetőnél ezen az estén először halvány mellékhöldök, majd fényes körülírt holdhaló volt, amely azután a felhőzet vastagodásával fokozatosan eltűnt. 7-én délután Szöllősi Tamás számolt be 22 fokos naphalóról, 8-án délelőtt kissé halványabban, de ismét feltűnt Érden a jelenség. 11-én kora délután Kósa-Kiss Attila a 22 fokos haló felső részét figyelte meg mindegy egy órán át. 12-én ismét Nagyszalonta ege produkált jelenségeket: reggel melléknap, majd a 22 fokos haló felső része, ami 4 órán át jelen volt, végül zenitkörüli ívvel zárt. Másnap, 13-án délelőtt a 22 fokos haló teteje és felső érintő ív látszott nagyszalontai egén. 15-én ismét megfigyelhette az égbolt tüneményeit, ezúttal fényes 22 fokos haló majd késő délelőtt fényes bal oldali melléknap látszott. 21-én hajnal előtt a rovatvezetőnek újból lehetősége volt az állatövi fény megpillantására, habár az egyre párasodó levegőben épp csak kivehető volt a fénykép.

December 24-én este Szabó Szabolcs Zsolt a holdsarót és a rajta ragyogó földfényt fotózta Szolnokról

A novemberi égbolt egyebet nem tudott produkálni, csak persze felhőket, ködöt és még további felhőket ezen kívül.

Az esti égbolton átvonuló fátolyfelhők gyönyörű, ritka elemekből is álló holdhalót hoztak Landy-Gyebnár Mónika veszprémi egére

Decemberben sem volt túl nehéz dolga a rovatvezetőnek az észlelések válogatása során, ám a novemberinél azért lényegesen több élményben volt részük az észlelőknek.

4-én Szöllősi Tamás délelőtt melléknapot, majd a nap folyamán többször megjelenő és eltűnő 22 fokos halót észlelt. Ezen a napon Hegyi Imre is fotózott melléknapot. 6-án Hadházi Csaba all-sky kamerája segítségével körülírt holdhalót rögzített. 9-én Klajnik Krisztián nagyon szép felső érintő ívet és jobb oldali melléknapot fényképezett, képein halványan dereng a 22 fokos haló íve is. Sánta Gábor szintén a gyenge 22 fokos halót és a felső érintő ív V alakú ragyogását tudta megörökíteni, ugyanezt a jelenséget, a halóív kissé jobb láthatóságával Szöllősi Tamás is látta 9-én délután, majd napnyugtakor még naposzlopot is észlelhetett. 10-én délután Klajnik Krisztián egy felhőzésben pillantott meg egy jobb oldali melléknapot, este a rovatvezetőnél ragyogó holdhaló volt, melynek elemei közt körülírt haló, zenitkörüli ív és az igen ritka Parry-ív is megjelent. A látványt fokozta, hogy a Hold az M44 halmaza

mellett ragyogott az égben és a Jupiter is alig 12 fokra volt tőle.

12-én a rovatvezető a Hold–Jupiter–Regulus hármas együttállását figyelte, amikor a Hold körül igen színes koszorú alakult ki rövid időre az átvonuló felhőzetben.

13-án Rosenberg Róbert égboltján gyönyörű színekben pompázó irizáló lencsefelhők sorakoztak. E napon délelőtt Kósa-Kiss Attila figyelte meg a fényes 22 fokos haló felső felét, majd 15-én már halványabb formában, de ismét ugyanezt észlelte, később felső érintő ív, majd délután jobb oldali melléknapot jelent meg az égben. Ezen a napon Szöllősi Attila is 22 fokos naphalót észlelt. 16-án reggel minden eddiginél fényesebb és élénkebb színben folytatódott Kósa-Kiss Attilánál az égi műsor, először jobb oldali melléknapot, majd a 22 fokos ív felső negyede, azután pedig zenitkörüli ív jelentkezett. Mindezeket egy átvonuló cirrus vertebratus felhőn látta – erről a felhőről annyit kell tudni, hogy igen finoman szálal szerkezetű, önmagában is gyönyörű, de ha megfelelő helyen van az égbolton, szinte mindig igen színes és

erős halójelenségeket produkál. A felhő neve ugyan a gerinc szóra utal, ám megjelenésében inkább madártollhoz hasonlít, középpött vastkosabb tengelye van, s ebből legtöbbször mindkét oldalára finom, ívelt szálak nyúlnak ki kb. azonos távolságban egymástól, s az egész felhő ragyogóan tiszta hófehér. Ha ilyen felhőt látunk az égen, és lehetőség van követni az útját, várjunk, hátha megfelelő közelségbe kerül a naphoz, igen jó esélyünk van valamely halóelemet megpillantani!

A következő jelenségre 21-én került sor, a rovatvezető észlelt az átvonult hidegfront utáni égbolton zöld légkörfényt. A légkörfényt Európa más vidékein is észlelték, köszönhetően a naptevékenységnek. 22-én alkonyatkor Rosenberg Róbert szép bíborvörös naposzlopot észlelt, hasonlóan bíborvörös felhősávok között. 23-án Hadházi Csaba a felhők közt bujkáló Napot akarta fotózni, amikor észrevette, hogy a napkorong közelében lévő felhők gyönyörű színekkel irizálnak. Alkonyat után Szabó Szabolcs Zsolt a Vénuszt és a felette ragyogó holdsarlót fényképezte az alkonypírban úszó horizont felett. A holdsarló mellett a földfény is igen jól látszott, még drámaibbá téve a színes felhőfoszlányok jártá égbolt szépségét. A sarló és a Vénusz kettősét Rosenberg Róbert is megörökítette. 24-én Szabó Szabolcs Zsolt alkonyatkor gyönyörű krepuszkuláris sugarakat fotózott, a kék égi háttérből rózsás-narancsos árnyalattal nyúltak a magasba a sugarak. Alkonyat után a Holdat célozta be észlelőnk, mivel a tiszta levegőben megkapó szépséggel világított a földfény. 25-én Kósa-Kiss Attila 22 fokos naphaló felső felét észlelte. 27-én napkeltekor a rovatvezető figyelt meg igen erős fényű, ám rövid naposzlopot, az oszlop az égen átszáguldó kis hózaporfelhők virgáin alakult ki. 29-én Kósa-Kiss Attila a délelőtti órákat megszépítő színes és fényes 22 fokos halót észlelt, melyhez kis időre felső érintő ív is csatlakozott.

Az esztendő utolsó alkonyatát Rosenberg Róbert fényképezte: a lebukó napkorong felett zöld sugár jelent meg. Szabó

Szabolcs Zsolt is a lenyugvó Napot fotózta Korpás Zoltán és Várhalmi Sándor társaságában a szolnoki magasház tetején, a csillagvizsgáló tetőteraszáról: „14:54 UT-kor már a horizonthoz siető korong jelentős torzulására lettünk figyelmesek: a korong alsó fele mélyvörösbe hajlott és »széle« a légköri inverzió és refrakció miatt szaggatott lett, valamint »füle« nőtt. A felső rész szinte vakított erősen citromsárga színben, szinte csak hunyorítva lehetett látni magát a citromsárga színt, felette a korong »tetején« pedig pillanatról pillanatra változott a zöld és néha a kék sugár, amik olykor-olykor szinte már vakítottak is. Időnként a zöld (és néha a kék) sugár leszakadását is meg lehetett figyelni.” Észlelőnk képein a zöld- és kék sugarak színei ragyogó tiszták, jól látható, hogy kiváló átlátszó-ságú égbolttal búcsúztatták az esztendőt! Azonban még nem fejeztük be egészen az évet és a napot, ugyanis este a Hold körül jelent meg igen ragyogó színekben pompázó koszorú, ezt Rosenberg Róbert és a rovatvezető is fotózták. A Fiastyúk is a Hold közelében állt, ez tette a pontot az észlelőév krónikájának végére.

Eltelt hát 2014-es esztendő, s ez az év bizonyosan úgy szerepel majd az évkönyvekben, mint a valaha volt legkevesebb észlelőéjszakát nyújtó év. Voltak azért szép pillanataink! A korábbi éveknél lényegesen többször figyelhettünk meg légkörfényt – a naptevékenységnek és az észlelők egyre tudatosabb voltának köszönhetően. Sajnos sarki fény nem jutott hazánknak, bár a sarkvidéki égbolt észlelői Lappföldön, Kanadában és a hasonlóan szerencsés fekvésű területeken szinte minden éjjel csodálhatták a kanyargó zöld, lila és vörös fényfüggönyöket.

Nem szeretnék indokolatlanul optimistának tűnni, de a 2015-ös év csak jobb lehet, készüljünk fel a legjobbakra és figyeljük csak az eget – mindenkinek tartogat kellemes meglepetéseket 2015-ben is!

Landy-Gyebnár Mónika